

EKOÄLYÄ KYLILTÄ

IDEASTA ARKEEN

MITÄ ON KESTÄVÄ KEHITYS? MITÄ SE TARKOITTA YHDISTYSTOIMINNASSA?

Kestävä kehitys tarkoittaa toimintaa, joka turvaa hyvän elämän mahdollisuudet myös tuleville sukupolville. Se perustuu ajatukseen, että nykyiset ratkaisut eivät saa heikentää ympäristön kantokykyä, ihmisten hyvinvointia tai taloudellisia edellytyksiä tulevaisuudessa. Kestävä kehitys rakentuu ekologisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta ja taloudellisesta kestävydestä.

Yhdistystoiminnassa kestävä kehitys tarkoittaa vastuullisia valintoja. Se näkyy esimerkiksi siinä, miten tiloja käytetään, miten tapahtumia järjestetään, millaisia hankintoja tehdään ja ketkä pääsevät osallistumaan toimintaan.

Kestävä yhdistystoiminta vahvistaa yhteisöllisyyttä, huomioi ympäristövaikutukset ja käyttää resursseja harkiten. Usein pienilläkin ratkaisuilla voidaan lisätä toiminnan pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta.

EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Ekologinen kestävyys tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja luonnonvarojen käyttöä maapallon kantokyvyn rajoissa. Yhdistyksissä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kiertotalouden periaatteiden soveltamista, energiatehokkuuden parantamista ja kestävien liikkumisratkaisujen edistämistä.

Käytännössä ekologinen kestävyys näkyy tavaroiden ja materiaalien elinkaaren pidentämisenä, kierrätyksen tehostamisena, ruokahävikin vähentämisenä ja uusiutuvan energian hyödyntämisenä.

Myös luonnon monimuotoisuuden tukeminen ja ympäristökasvatus ovat tapoja vahvistaa ekologista vastuullisuutta. Tärkeää on varmistaa, ettei toiminnasta aiheudu merkittävää haittaa ympäristölle tai ilmastolle.

Ekologisen kestävyiden tekoja...

Kiertotalous

- Elinkaaren pidentäminen: korjaus, huolto, tuunaus
- Kierrätys ja jätteen vähentäminen
- Jakamis- ja yhteiskäyttö: lainauspisteet, tilat
- Yhteistyö kylien välillä

Kestävä ruoka

- Lähiruoka ja luonnonantimet (marjat, sienet, kalastus)
- Hävikkiruuan vähentäminen
- Yhteiset viljelypalstat

Kestävä liikkuminen

- Pyöräily, lähiliikunta ja kimppakyydit
- Liikkumistarpeen vähentäminen

Energiatehokkuus

- Uusiutuva energia (aurinko, maalämpö)
- Energiankulutuksen seuranta
- LED-valaistus
- Rakennusten korjaus ja uusiokäyttö

Ympäristönsuojelu

- Istutukset ja hiilensidonta
- Luonnon monimuotoisuus (kukkapellot, hyönteishotellit, vieraslajien torjunta)
- Vesien hallinta ja rehevöitymisen estäminen

Ympäristökasvatus

- Tietoisuuden lisääminen ja kestävien valintojen opastus

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa ihmisten hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamista. Yhdistystoiminnassa se näkyy avoimuutena, yhteisöllisyytenä ja mahdollisuutena osallistua toimintaan taustasta riippumatta.

Hyvinvointia voidaan vahvistaa tarjoamalla kohtaamispaikkoja, harrastusmahdollisuuksia ja vapaaehtoistoimintaa. Samalla ehkäistään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Sosiaalisesti kestävä toiminta huomioi eri ihmisryhmät, edistää tasa-arvoa ja luo turvallisen toimintaympäristön kaikille.

SOSIAALISEN KESTÄVYYDEN TEKOJA...

Terveys ja hyvinvointi

- Luontokokemusten ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksien parantaminen
- Liikuntamahdollisuuksien lisääntyminen
- Terveysten tai hyvinvoinnin kohentaminen
- Turvallisuus; varautuminen, ensiaputaidot, huoltovarmuus, tiedonkulku jne.

Tasaarvoisuus

- Tasa-arvoisuus toiminnassa
- Erityisryhmien huomioiminen
- Erilaisuuden arvostaminen

Yhteisöllisyys

- Naapuriavun lisääminen
- Yhteenkuuluvuuden lisääntyminen
- Kansalaistoiminnan edistäminen
- Osallisuuden lisääntyminen
- Eri ihmisryhmien mukaan ottaminen
- Talkootoiminta tai vapaaehtoistyö
- Syrjäytymisen tai yksinäisyyden ehkäisy

KULTTUURINEN KESTÄVYYS

Kulttuurinen kestävyys tarkoittaa kulttuuriperinnön, paikallisen identiteetin ja moninaisuuden vaalimista. Se sisältää sekä aineellisen että aineettoman perinnön, kuten rakennukset, maisemat, perinteet, kielet ja tavat.

Yhdistystoiminnassa kulttuurinen kestävyys voi tarkoittaa paikallishistorian esiin tuomista, perinteiden ylläpitämistä ja kulttuuritapahtumien järjestämistä.

Samalla se tarkoittaa avoimuutta monikulttuurisuudelle ja eri kulttuuritaustojen arvostamista. Kulttuurinen kestävyys vahvistaa yhteisön identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta.

Kulttuurisen kestävyuden tekoja...

Kulttuuriympäristö ja perintö

- Kulttuuriympäristön vaaliminen ja elävöittäminen (reitit, maisemat)
- Paikalliskulttuurin tukeminen (tapahtumat, teatteri)
- Kulttuuriperinnön säilyttäminen (rakennukset, käsityöt, ruoka, historia)
- Aineeton perintö (tavat, juhlat, murteet)
- Historiatiedon esiin tuominen

Yhteisöllisyys ja jatkuvuus

- Sukupolvien välinen yhteistyö
- Tapakulttuurin siirtyminen eteenpäin
- Nuoriso- ja muiden kulttuurimuotojen tukeminen

Monikulttuurisuus

- Kulttuurien välinen vuoropuhelu ja yhteistyö
- Kotoutumisen tukeminen
- Eri kieliryhmien huomiointi viestinnässä

TALOUDELLINEN KESTÄVYYS

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa tasapainoista ja vastuullista taloudenpitoa ilman luonnonvarojen ylikulutusta tai velkaantumista. Yhdistyksissä tämä näkyy resurssiviisautena ja kustannustehokkuutena.

Resurssiviisas toiminta hyödyntää tiloja, materiaaleja ja energiaa harkiten sekä suosii pitkäikäisiä ja kestäviä ratkaisuja. Kustannustehokkuus tarkoittaa sitä, että käytettävillä varoilla saavutetaan mahdollisimman suuri hyöty. Taloudellisesti kestävä yhdistystoiminta on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä, ja se tukee myös ekologisia ja sosiaalisia tavoitteita.

Taloudellisen kestävyuden tekoja...

Kiertotalous ja resurssiviisaus

- Ekotehokkuus, "vähemmällä enemmän"
- Uusiutuvien tai kierrätettyjen raaka-aineiden käyttö
- Materiaalitehokkuus, korvaavat raaka-aineet
- Digitaalisten valmiuksien ja alustaratkaisujen lisääminen
- Resurssien yhteiskäyttö; yhteinen työntekijä, markkinointi jne.
- Yhteistyö muiden yhteisöjen tai yritysten kanssa

Kustannustehokkuus

- Kustannussäästöä tuovat menetelmät tai toimintamallit
- Energian säästö; sähkö, vesi, tulostus, sähköiset dokumentit jne.

MISTÄ RAHOITUSTA KYLIEN LUONTO- JA YMPÄRISTÖTEKÖIHIN?

Kylissä syntyy paljon hyviä ideoita luonnon ja ympäristön parantamiseksi, kuten luontopolut, niittyjen hoito, viherryttäminen ja kiertotalousratkaisut. Toteutus vaatii usein rahoitusta, jota on saatavilla useista lähteistä.

Leader-rahoitus tukee paikallisia hankkeita, jotka lisäävät yhteisöllisyyttä ja kestäväää kehitystä. Tukea voi saada esimerkiksi luontokohteiden kunnostamiseen ja energiaratkaisuihin, ja osa omarahoituksesta voidaan kattaa talkootyöllä.

Elinvoimakusten tuet sopivat erityisesti laajempiin ympäristö- ja kehittämishankkeisiin, kuten luonnon monimuotoisuuden edistämiseen, vesistöjen kunnostukseen ja kestävään energiankäyttöön.

Säätiöt ja rahastot tarjoavat apurahoja paikallisiin luonto- ja ympäristötekoihin, usein muutamasta sadasta useisiin tuhansiin euroihin.

Hankkeet lähtevät liikkeelle paikallisesta tarpeesta, ideasta ja yhdessä tekemisestä. Rahoittajat arvostavat hankkeita, joilla on selkeä hyöty kylälle tai luonnolle – siksi ideaa kannattaa rohkeasti viedä eteenpäin.

LUONTO- JA YMPÄRISTÖHANKKEEN SUUNNITTELU

1. **Idea ja tavoite:** Mitä tehdään ja miksi? Mitä halutaan saada aikaan?
2. **Kohderyhmä ja hyödyt:** Kenelle? Mitä hyötyä kylälle /luonnolle?
3. **Toimenpiteet:** Mitä tehdään käytännössä? Missä ja milloin?
4. **Yhteistyö:** Ketkä mukana? Tarvitaanko kumppaneita?
5. **Resurssit:** Mitä tarvitaan (osaaminen, välineet, tilat)? Talkootyön mahdollisuus?
6. **Kustannukset ja rahoitus:** Mitä maksaa? Mistä rahoitus? Oma osuus?
7. **Vaikutukset:** Miten edistää kestävyyttä? Mitä jää elämään hankkeen jälkeen?
8. **Viestintä:** Miten tiedotetaan ja tavoitetaan osallistujat?
9. **Aikataulu:** Alku, loppu, tärkeimmät vaiheet
10. **Arviointi:** Miten onnistumista seurataan?

TOP 10 VINKIT EKO- JA KIERTOTALOUSTEOSTA KYLILLE

1. **Laina- ja jakopisteet:** Työkalut, urheiluvälineet ja juhla-astiat yhteiseen käyttöön.
2. **Peräkontti- ja vaihtokirppikset:** Pidetään tavarat kierrossa ja kylä elävänä.
3. **Korjauskahvila:** Korjataan yhdessä vaatteita, pyöriä ja laitteita.
4. **Yhteisviljely & istutustalkoot:** Kyläpuutarhat, lavakaulukset ja marjapensaat.
5. **Vieraslajitalkoot:** Suojellaan luontoa ja vahvistetaan ympäristöä.
6. **Lähiruokatori / pop up -palvelut:** Paikalliset tuotteet ja palvelut suoraan kyläläisille.
7. **Kierrätystaide & työpajat:** Roinasta raaka-ainetta luovuuteen.
8. **Roskajahti & luontotalkoot:** Siisti ympäristö ja yhteishenki.
9. **Ekohaaste kyläläisille:** Pienet teot: säästä energiaa, kimppakyydit, vähemmän jätettä.
10. **Lasten luontopäivä:** Leikkiä, luovuutta ja luontosuhteen vahvistamista.

Työkirja on toteutettu osana Metsojen karkelot -hanketta, jota rahoittaa Keski-Suomen Elinvoimakeskus Euroopan unionin maaseuturahastosta.